

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Hasanen, Elina

Title: Maantieteestä uutta tietoa polkemisen hyvinvointivaikutuksista

Year: 2023

Version: Published version

Copyright: © 2023 Liikuntatieteellinen seura

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Hasanen, E. (2023). Maantieteestä uutta tietoa polkemisen hyvinvointivaikutuksista. *Liikunta ja tiede*, 60(1), 33.

tutkimusuutisia

Liikunnan yhteiskuntatieteet

ELINA HASANEN

elina.hasanen@jyu.fi

Tutkimus voi toiseuttaa uuden tiedon sijasta

TUTKIMUSPROSESSIN VAIHEISSA on vaara ajautua tahattomasti toiseuttamaan kohteena olevaa väestönosaa. Silloin erehdytään korostamaan oletettua erilaisuutta sen sijaan, että uuden tiedon olisi mahdollista osoittaa aiempia käsityksiä vääriksi. **Tina Nobisin** ja **Nihad El-Kayed**in havainnot keskittyvät ulkomaalaistaustaisten tutkimukseen saksankielisissä julkaisuissa, mutta päähuomiot ovat tulkittavissa yleisemmin.

Toiseuttamaan voi erehtyä jo tutkimuskysymyksiä asettaessaan. Tutkimuksissa on lähdetty selvittämään esimerkiksi joidenkin tekijöiden vaikutuksia tietyn kulttuuritaustan omaavien liikuntakäyttäytymiseen ilman, että aiemmin olisi todettu juuri kulttuuritaustan selittävän erilaisuutta käyttäytymisessä. Toiseuttavaa on myös tutkia liikunnan kotouttavia vaikutuksia ilman, että olisi todettu kohderyhmän erityisesti tarvitsevan niitä. Lisäksi tutkimuskysymyksissä asetetaan usein ongelmaksi liikuntaan osallistumattomuus sen sijaan, että tutkittaisiin ongelmina liikunnassa ilmeneviä ulossulkevia ilmiöitä kuten rasismia.

Tarkkuutta vaaditaan myös teoreettisen viitekehyksen ja käsitteiden määrittelyssä. Integroinnin ja maahanmuuttajuuden käsitteet yhdistetään usein toisiinsa kyseenalaistamatta niiden yhteyttä, integroinnin tarvetta ja tavoitteita. Vaarana on myös piilevä hierarkia, jossa kantaväestön kulttuuri ja kontaktit kantaväestöön ovat arvokkaampia. Tutkimus voi esimerkiksi perustua oletukseen siitä, että liikuntaseurojen toimintaan osallistumattomuus osoittaa ulkomaalaistaustaisilla olevan puutteita ja ongelmia.

Ylikorostamisen ja hierarkisoinnin kompastuskivet uhkaavat myös tutkimuksen empiirisissä vaiheissa sekä tuloksia esitettäessä ja tulkittaessa. Ulkomaalaistaustaisia on monesti verrattu kantaväestöön ilman aineistoa tästä kontrolliryhmästä. Joskus on oitettu analysointimenetelmässä, esimerkiksi selvitetty maahanmuuttotaustan yhteyttä johonkin mutta jätetty huomiotta muiden mahdollisten tekijöiden rooli. Tuloksissa on hairahduttu antamaan maahanmuuttotaustalle isompi painoarvo selittäjänä kuin mihin aineiston selitysvaiva ulottuu. Hierarkisointia taas on esittää tutkittujen arvot ja käyttäytyminen haitallisina tai puutteellisinä normista poikkeamisina.

Toiseuttamisen välttämiseksi on tärkeää tiedostaa, että sosiaalisten kategorioiden käyttämiseen sisältyy aina stereotyyppien vahvistamisriski. Ulkomaalaistaustaisten tarkasteluun tutkijat suosittelavat näkökulman laajentamista: tulee tarkastella esimerkiksi vallitsevien normien uusinta-

mista ja ulossulkemisen prosesseja. Uuden tiedon tulisi puhua myös tähän asti marginaaliin jätettyjen äänellä.

LÄHDE

Nobis, T., & El-Kayed, N. 2022. Othering in sport-related research: How research produces and reproduces images of 'the immigrant Other'. *European Journal for Sport and Society*, ahead-of-print, 1–19. <https://doi.org/10.1080/16138171.2022.2136128>

Viisi kävelyn ja pyöräilyn skenaariota

KÄVELYN JA PYÖRÄILYN KULKUMUOTO-OSUUDEN kasvattaminen kaupungeissa on liikenteen kestävyysmuutoksen oleellinen palanen. **Katariina Kiviluoto** tutkijakollegoineen on muodostanut liikennealan asiantuntijoiden näkemysten pohjalta vaihtoehtoiset tulevaisuuskuvat tälle muutokselle vuoteen 2034 mennessä.

Ensimmäisessä skenaariossa kehitys etenee pitkälti entiseen tapaan: kävely ja pyöräily ovat lisääntyneet hiukan, mutta yksityisautoiluun valta-asema liikennejärjestelmissä ja päätöksenteossa on säilynyt. Toinen vaihtoehto on nimetty ”bussiliikenteen kuolemaksi”. Siinä kävely ja pyöräily ovat lisääntyneet hieman enemmän, raideliikenne on kasvanut ja asutus tiivistynyt junaratojen varsille.

Kolmas tulevaisuuskuvista maalaa ”pehmeiden kulkutapojen aikakauden”: ihmiset suosivat ilmastoystävällisiä ja terveellisiä elämäntapoja, yksityisautoilu on vähentynyt ja kävelyn, pyöräilyn sekä bussi- ja raideliikenteen asema on kohentunut. Tähän on tarvittu iso poliittisen ilmaston muutos EU:sta lähtien.

Neljännessä skenaariossa pääosaan on noussut julkisen liikenteen käyttö ja sen verkoston laajentaminen. Viides kuva lienee pessimistisin: elämäntavat nojaavat yhä yksityisautoiluun, vain tiiviissä keskustoissa on kunnolliset edellytykset kevyelle liikenteelle ja pyöräilytaidotkin heikkenevät.

Tulevaisuuskuvat osoittavat kestävä liikenteen tavoitteen vaativan perusteellisia yhteiskunnallisia muutoksia. Delfoi-menetelmällä tuotetut skenaariot voivat olla hyödyksi liikennesuunnittelussa ja -politiikassa ja niiden avulla voidaan tunnistaa käytännön keinoja kävelyn ja pyöräilyn edistämiseksi.

Tulevaisuuskuvat osoittavat kestävä liikenteen tavoitteen vaativan perusteellisia yhteiskunnallisia muutoksia. Delfoi-menetelmällä tuotetut skenaariot voivat olla hyödyksi liikennesuunnittelussa ja -politiikassa ja niiden avulla voidaan tunnistaa käytännön keinoja kävelyn ja pyöräilyn edistämiseksi.

LÄHDE

Kiviluoto K., Tapio P., Tuominen A., Lyytimäki J., Ahokas I., Silonsaari J. & Schwanen, T. 2022. Towards sustainable mobility – Transformative scenarios for 2034. *Transportation Research Interdisciplinary Perspectives*. Dec 1;16:100690.

Toiseuttaa voi jo tutkimuskysymyksillä.

Maantieteestä uutta tietoa polkemisen hyvinvointivaikutuksista

GORDON WAITT JA IAN BUCHANAN tarjoavat tutkimuskatsauksen pohjalta uuden näkökulman pyöräilyn hyvinvointivaikutusten tarkasteluun. Yleensä hyvinvointivaikutuksia käsitellään biolääketieteellisen tiedon pohjalta, jolloin terveysvaikutusten nähdään johtuvan esimerkiksi fyysisen rasituksen intensiteetistä ja kestosta ja olevan mitattavissa esimerkiksi painona tai verenpaineena. Maantieteellisessä viitekehyksessä polkeminen ja pyörällä eteneminen nähdään hyvinvoinnin lähteinä jo ilman rasituksesta seuraavia vaikutuksia.

Uudessa kehyksessä pyöräilyn hyvinvointivaikutuksia tutkittaisiin posthumanistisen ajattelun mukaisesti ja huomioiden paikkojen merkitykset. Tutkimusteemoihin kuuluisivat esimerkiksi kulkureittien ja liikenteen herättämät tunteet haavoittuvuudesta turvallisuuteen ja vapautteen sekä liikennetilän sosiaaliset hierarkiat. Maantieteel-

linen tieto voisi siten laajentaa ymmärrystä siitä, missä, miten ja miksi pyöräillen vietetty aika tuottaa terveys- ja hyvinvointivaikutuksia.

Tutkijoiden mukaan tällainen tutkimus tuottaisi pohjaa myös hyvinvointipolitiikalle, jossa pyöräily nähtäisiin moninaisemmin kuin vain aktiivisena kulkumuotona ja nopeuden sekä tehokkuuden ihanteiden kautta. Politiikka huomioisi esimerkiksi ihmisten erilaiset pyöräilyintressit, -taidot ja -tyylit sekä paikkojen roolin hyvinvoinnin tunteusten taustalla. Se myös tunnistaisi vaihtoehtoisia infrastruktuurin muotoja, mikä voisi tukea moninaisia polkemisen ja hyvin voimisen muotoja.

LÄHDE

Waitt, G., & Buchanan, I. 2022. Velomobilities: Cycling geographies and well-being. *Geography Compass*, e12672. <https://doi.org/10.1111/gec3.12672>

Kuva: Antero Aaltonen